

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Андрусь О.І.

доцент кафедри економіки і підприємництва НТУУ «КПІ»

Березова Н.В.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано теоретичні аспекти та обґрунтовано організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності аграрно-промислового комплексу України. Проаналізовано цілі, функції, принципи, методи та важелі формування організаційно-економічний механізму забезпечення ефективності аграрно-промислового комплексу України.

Ключові слова: аграрно-промисловий комплекс України, організаційно-економічний механізм, ефективність господарської діяльності, цілі, функції, принципи, методи, важелі.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності виробництва АПК – одне з пріоритетних завдань національної економіки, яке визначає потребу обґрунтування організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності аграрно-промислового комплексу України. Створення такого механізму спрямоване на забезпечення ефективного партнерства сільськогосподарських товаровиробників та системи державного регулювання аграрного сектору національної економіки. Це зумовлює актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема ефективності господарської діяльності підприємства є предметом багатьох зарубіжних та вітчизняних досліджень. Так, вивченню проблем управління ефективності господарської діяльності підприємства присвячено роботи зарубіжних дослідників Дж. Шима, Дж. Сігела, Дж. Шанка, Ч. Хорнгрена, Дж. Фостера, К. Друрі.

Вагомим теоретичним доробком до проблеми забезпечення ефективності господарської діяльності підприємства стали праці вітчизняних дослідників, зокрема, В.В. Бойка, Ф.Ф. Бутинця, І.О. Бланка, М.Г. Чумаченка, В.М. Нижника.

Проблема забезпечення ефективності функціонування господарського механізму підприємства висвітлена у працях В.О. Андрійчука, О.Г. Гудзинського, О.В. Єрмакова, Б.Й. Пасхавера, В. Терещенка.

Однак, проблема підвищення ефективності господарського механізму аграрно-промислового комплексу України тепер потребує всебічного дослідження та послідовного розвитку.

Мета роботи. Враховуючи необхідність обґрунтування ефективного організаційно-економічного механізму аграрно-промислового комплексу України, необхідно здійснити всебічний аналіз та узагальнення сучасних економічних підходів. Водночас, необхідно обґрунтувати організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності аграрно-промислового комплексу України, який обумовить ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств національної економіки.

Результати наукового пошуку. Аналіз економічних досліджень свідчить, що сучасні дефініції сутності «господарського механізму» не мають однозначного тлумачення.

Поняття «господарського механізму» з'явилося у другій половині ХХ століття, як наукове усвідомлення глибоких недосконалостей у виробничих відносинах при існуючій адміністративно-командній системі. На той час, темпи зростання обсягів ресурсів, що надходили в сільське господарство, випереджали темпи виробництва продукції. Тому через відсутність правильних механізмів господарювання, використання ресурсів було неефективним.

Б.А. Райзберг Л.М. Лозовский, Б.А. Стародубцева визначають господарський механізм як «сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів управління на основі встановлених інституційних форм, за допомогою яких реалізуються в діючі в конкретних умовах економічні закони»[5, с.157].

Р.А. Фатхутдінов зауважує, що поняття «система управління» і «господарський механізм» різняться між собою, хоча в них є багато спільного. Дослідник зазначає, що господарський механізм охоплює методи, види, форми і функції управління. А система управління більш широке поняття, оскільки крім означених компонентів включає підсистему лінійного управління, зокрема керівників, менеджерів та виконавців [7, с. 48].

А.Д. Смірнов зазначає, що ефективний господарський механізм забезпечує господарський метод повернення витрат на основі власних доходів за умов:

- економічної самостійності підприємства, яка сприяє поверненню його витрат завдяки виручці від реалізованої продукції;
- ретельного економічного контролю задіяльністю підприємства, який дозволяє встановлювати залежність між результатами його господарської діяльності та фінансовим станом;
- сукупності різних форм морального та матеріального заохочення працівників підвищувати продуктивність праці, рентабельності виробництва та знижувати собівартість продукції [6, с. 70].

Взаємодія організаційних, економічних, технічних, природних чинників значною мірою впливає на розвиток аграрного

виробництва. Від правильно організованої діяльності, що проявляється в системі управління, залежить результативність виробничо-господарських структур, так і окремих галузей, видів виробництва загалом.

Відтак, організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності АПК інтегрує фактори виробництва починаючи від виробничих ресурсів до механізму його функціонування. Це забезпечить оптимальні можливості розвитку аграрного підприємства, реалізацію сільськогосподарської продукції, максимізацію прибутку та результатів діяльності.

Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств АПК є об'єктивною категорією та вимагає дотримання принципів господарювання.

Згідно Господарського кодексу загальними *принципами господарського механізму* в Україні є:

- забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;
- свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
- вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України; обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства та держави;
- захист національного товаровиробника;
- заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини [1].

Таким чином, *організаційно-економічний механізм* – це система пов'язаних між собою організаційних форм і методів регулювання процесу розширеного відтворення, об'єднання всіх форм власності та господарювання з метою одержання бажаних результатів господарської діяльності підприємства АПК. Він спирається на економічну та юридичну самостійність підприємства. Його завданням є забезпечення конкурентного середовища підприємства АПК на інноваційній основі, погодження інтересів суб'єктів галузі – виробника, держави та споживача.

Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств аграрно-промислового комплексу України реалізується сукупність організаційно-економічних економічних механізмів підприємства, галузі АПК України та держави (рис. 1.).

Організаційно-економічний економічний механізм підприємства АПК як система реалізації основних економічних законів, розв'язання основних проблем галузевого виробництва, узгодження економічних інтересів різних соціальних груп інтегрує певні цілі, методи та важелі господарського впливу, а також оперативно корегується через гнучку та мобільну стратегію підприємства.

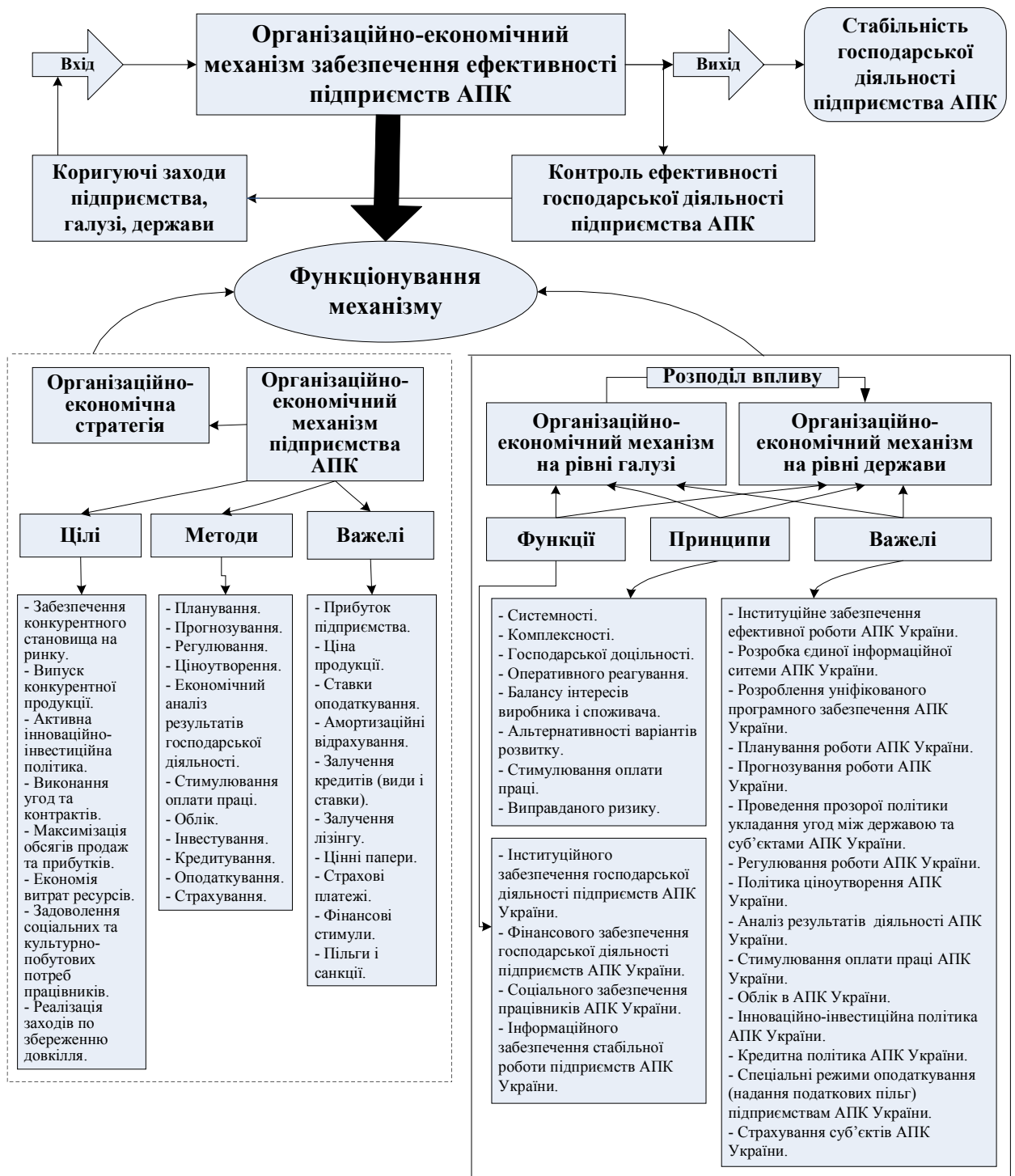

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств АПК

Розподіл впливу між організаційно-економічними механізмами галузі та держави охоплює функції, принципи та важелі економічного забезпечення ефективності функціонування підприємства АПК.

Сутність організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності підприємств АПК виявляється передусім у його *функціях*. До них належать такі:

– інституційного забезпечення господарської діяльності підприємств АПК України;

- фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств АПК України;
- соціального забезпечення працівників АПК України;
- інформаційного забезпечення стабільної роботи підприємств АПК України.

До *принципів* організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності підприємств АПК як визначальних положень його реалізації віднесено такі: системності, комплексності, господарської доцільності, оперативного реагування, балансу інтересів виробника і споживача, альтернативності варіантів розвитку, стимулювання оплати праці, виправданого ризику.

Дієвими *важелями* реалізації організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності підприємств АПК, на нашу думку, є:

- інституційне забезпечення ефективною роботою АПК України.
- розроблення єдиної інформаційної системи АПК України.
- розроблення уніфікованого програмного забезпечення АПК України.
- планування господарської діяльності АПК України.
- прогнозування господарської діяльності АПК України.
- проведення прозорої політики укладання угод між державою та суб'єктами АПК України.
- регулювання господарської діяльності АПК України.
- політика ціноутворення АПК України.
- аналіз результатів діяльності АПК України.
- стимулювання оплати праці АПК України.
- облік в АПК України.
- інноваційно-інвестиційна політика АПК України.
- кредитна політика АПК України.
- спеціальні режими оподаткування (надання податкових пільг) підприємствам АПК України.
- страхування суб'єктів АПК України.

Обґрунтований організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств АПК узгоджує розвиток і функціонування соціально-економічної системи на всіх рівнях, також включає в себе правові нормиреалізації соціальних і виробничих відносин АПК.

Важливою частиною функціонування господарського механізму є управлінський механізм. Він являє собою сукупність форм і методів господарювання, за допомогою яких безпосередньо здійснюється організація та безпосередньо управління виробничим процесом, і визначається економічна ефективність його діяльності. Головною особливістю управлінського механізму є наявність власників засобів виробництва різної форми власності, які мають власну специфіку ведення господарства, контролю, структури, функцій управління, маркетингом та організаційними формами.

Отже, організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств АПК як система регульованих економічних, організаційних, соціальних відносин у процесі господарської діяльності підприємств АПК спрямований на підвищення економічної ефективності, розширене відтворення та стабілізацію доходів підприємства та галузі.

Водночас, економічний механізм характеризує економічну політику держави, яка розробляється на довготривалу перспективу. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств АПК повинен реалізовувати ефективне державне регулювання галузі через макроекономічне регулювання податкової системи, бюджету, грошово-кредитної політики, соціальної політики та фінансового забезпечення.

Зазначимо, що АПК повинен працювати в умовах належної інституційної бази та відкритості ринку. Це забезпечить стабілізацію та поступальний розвиток кожного підприємства та АПК України в цілому.

Висновок. Недосконалість існуючого господарського механізму АПК України забезпечує недостатню ефективність виробництва та продовольчого забезпечення населення. Тому окреслений організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності підприємств АПК спрямований на поступальний розвиток галузі. Для його реалізації необхідно передусім інституційне забезпечення. Це сприятиме підвищенню ефективності виробництва реалізації якісної сільськогосподарської продукції, забезпеченню необхідних для розвитку галузі прибутків, створенню стратегічних запасів та, врешті, поступальному розвитку галузі в напрямку перетворення українського АПК у високотехнологічну та конкурентоспроможну галузь світової економіки.

Список використаних джерел

1. Господарський Кодекс України: офіц. Текст: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року.
2. Господарський механізм агропромислового комплексу кризового періоду. Колектив авторів Б.Й. Пасхавер та ін. – К.: Ін-т економіки НАН України, 2001.
3. Економіка підприємства. Курс лекцій: У 2-х книгах / під заг. ред. П.В. Круша, К.В. Шелехова. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. Кн. 2 Теорія і практика господарювання. Частина 1. – 342с.
4. Економіка підприємства. Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк К.; Ельга – Н, КНТ, 2009. – 780с.
5. Райзберг Б.А., Лозовский Л.М., Стародубцева Б.А. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 496с.
6. Смирнов А.Д. Основы хозяйственного расчета. / А.Д. Смирнов. – М.: Экономика, 1969. – 200 с.,
7. Фатхутдинов Р.А. Управление экономикой. Учебник. – М.: ЗАО «Бизнес-школа», «Интел-синтез», 1999. – 784с. 4 Круглов Ю.Ю. Хозяйственное право. – М.: Русская деловая литература, 1997. – 608 с.

Андрусь О.И.

доцент кафедры экономики и предпринимательства НТУУ «КПИ»

Березовая Н.В.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ АГРАРНО- ПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ

В статье проанализированы теоретические аспекты и обоснованы организационно-экономический механизм обеспечения эффективности аграрно-промышленного комплекса Украины. Проанализированы цели, функции, принципы, методы и рычаги формирования организационно-экономический механизм обеспечения эффективности аграрно-промышленного комплекса Украины.

Ключевые слова: аграрно-промышленный комплекс Украины, организационно-экономический механизм, эффективность хозяйственной деятельности, цели, функции, принципы, методы, рычаги.

Andrus O.I., Berezova N.V.

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM OF ENSURING THE EFFECTIVENESS OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

This paper analyzes the theoretical aspects and reasonable organizational and economic mechanism to ensure the effectiveness of agro-industrial complex of Ukraine. Analysis of objectives, functions, principles, methods and instruments forming the organizational-economic mechanism to ensure the effectiveness of agro-industrial complex of Ukraine.

Keywords : agro-industrial complex of Ukraine, organizational and economic mechanism, the efficiency of economic activities, objectives, functions, principles, methods and tools.

СУЧАСНИЙ СТАН ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Дана стаття присвячена проблемам вугільної промисловості України, ефективності державного регулювання та управління інвестиційним процесом для забезпечення стабільного розвитку з метою забезпечення енергетичної безпеки та незалежності держави.

В дослідженні розглянуті можливі причини, що призвели вугільну галузь до кризового стану, проаналізовані економічні, екологічні та енергетичні проблеми, які мають негативні наслідки для безперерйного функціонування вугільних підприємств, охарактеризована державна фінансова підтримка галузі, розглянуті механізми залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, можливості та перспективи подальшого розвитку галузі.

Ключові слова: вугільна промисловість, енергоносії, кризовий стан, енергетична безпека, державний механізм регулювання та управління інвестиціями, реструктуризація, дотації, інвестиції, виробничі потужності, реформи, методи економічного регулювання.

Вступ. Вугілля є основним енергоносієм в структурі споживання енергії, тому вугільна промисловість залишається важливою галуззю української економіки. Енергоносії – це важливий стратегічний компонент у життєздатності будь-якої держави. Промислові запаси вугілля можуть повністю забезпечити потреби країни у даному виді палива, що гарантує енергетичну безпеку країни. На сьогодні структура запасів українських енергоносіїв така: вугілля – 95%, газ та нафта – 5%. Запаси вугілля перевищують 34 млрд тонн, що складає 10% від європейських та більше як 3% від світових запасів. Нашій країні цих запасів вистачить на сотні років. Зважаючи на постійне підвищення цін на газ та нафту, влада взяла курс на заміну цих енергоносіїв вугіллям. Але статистичні дані демонструють неефективну роботу вугільної галузі, а лише стрімке зростання бюджетних дотацій. Внаслідок скорочення видобутку вугілля, шахти стають збитковими. Інтереси галузі практично випали з державної, промислової та інвестиційної політики, хоча цінова політика стосовно вуглевидобутку не дозволяє шахтам ефективно працювати без бюджетної підтримки. Залишити без дотацій цю галузь неможливо не тільки з економічної точки зору, а і соціальної, тому що потрібно зважати на те, що шахти забезпечують роботою велику кількість людей працездатного віку.

Ще однією із проблем галузі є незначні інвестиції. Всі державні шахти мають високу ступінь зношеності обладнання, працюють з низькою продуктивністю, собівартість вугілля набагато перевищує ціну видобутку. В такій ситуації мало знайдеться охочих до вкладання своїх коштів у